

„Cožpak nevíte, že jsem musel hrát ďábla, aby ostatní z toho mohli stavět nádherné katedrály?“

Kdo měl potřebu vznést takovou otázku a komu je určena? Je to výčitka, obhajoba nebo pýcha? Očekává tazatel odpověď?

„Sám jsem musel být zlem, abych vám umožnil stvořit krásu. Obětoval jsem se pro vás, abyste sami sebe poznali, a vy mě z toho obviňujete.“ Jak smířit nesmiřitelné? Jak smířit boha s ďáblem? A je to skutečně tak nesmiřitelné? Tyto zdánlivé protiklady mohou být - stejně jako vše v našem hmotném světě - jen části jediného celku. Rozpor protikladů - dualita - je hnacím motorem vývoje. Celek - jednota - je bez konfliktu, nehybná. Bůh a ďábel, vršek a spodek, vědomí a nevědomí jsou jen dva protilehlé póly našeho vnitřního i vnějšího vesmíru.

Možná nám otázka nesignalizuje ani tak dva protipóly, jako vztah, který má svoji dynamiku: učitel - žák, terapeut - klient, stvořitel - hledající. Kdo jsem já a kdo jsi ty? Tím, co činím, nutím tebe reagovat. „Tím, že ukazuji tu odvrácenou tvář, budím ve svém okolí potřebu jednat opačně. Svým dobrovolným vlastním znehodnocením posiluji vědomí hodnoty v druhých, buduji jejich sebevědomí, nutím je žít.“ - obětní beránek, kterého pak vyženeme do pouště se všemi našimi hříchy, abychom se mohli „skvít ve světle ctností“. Skutečně beránka vyženeme a sami zůstaneme dokonalí? Je možné zbavit se duality v hmotném světě na hmotné úrovni?

Starověké pyramidy Egypta, chrámy Řecka, římské Katakomy, byzantské baziliky, gotické katedrály - monumenty, které jsou po stovky a tisícovky let svědectvím a dost možná i důkazem vesmírného řádu či božského plánu. Místa, na kterých jsou vystavěny, byla vždy pečlivě vybírána a jejich stavitelé patřili mezi opravdové Mistry, kteří byli zasvěceni do pradávných mysterií, posvátné geometrie, pythagorejské numerologie, učení Platonova a do principů alchymie a astrologie. Samotné katedrály jsou ojedinělými stavbami, které měly a mají velký vliv na člověka. Jsou důmyslným propojením zemského hmotného umu s vesmírnými energiemi, symbolizují propojení země s vesmírem. Samotné stavby jakoby zprostředkovávaly kontakt člověka s duchovní stránkou všech věcí, bytostí a dějů a

vytvářely tak jakousi bránu do jiného prostoru. V souvislosti s nimi mluvíme o božském klidu, posvátné úctě a splynutí s nehybnou věčností. Až z toho mrazí a obyčejnému smrtelníkovi naskakuje husí kůže. Nekonečný prostor, který se před ním takto pootevřívá, narušuje jeho pocit pohody a bezpečí a odkudsi z hloubky se vynořuje strach, který nutí člověka v pokoře pokleknout, mluvit šepem a uvědomovat si svoji nicotnost.

Katedrály, stejně jako kterýkoliv jiný artefakt, jsou vnějším projevem schopnosti svých tvůrců komunikovat v symbolech. Základním principem katedrál bylo číslo, umožňující komunikaci vyššího a nižšího světa. Stavitelé viděli analogii mezi čísly popisujícími mnohost (dualitu) a čísly vznikajícími z božské jednoty (celku). Šlo o hmotné vyjádření základních principů kosmu, o vyjádření ducha vtěleného do hmoty.

Při nacházení a poznávání protikladů se podílíme na vlastní celistvosti. Jsme schopni vnímat jevy a vztahy pouze skrze jejich kladná a záporná znaménka: to je dobré a to špatné, to je v temnotě a to na světle, tohle miluji a tamto nenávidím, ten žije a ten umírá. Zdánlivé protiklady, které ale mohou kdykoliv změnit svoji polaritu, stačí jen kus poodstoupit a nahlédnout situaci z jiného úhlu. Jedno bez druhého nemůže existovat, a proto děkujeme temnotě, že jsme jejím prostřednictvím poznali světlo stejně, jako bychom mohli blahořečit zlo, protože skrze něj zažíváme dobro. Pak by se mohlo zdát být výsadou hrát roli ďábla. Jemu vděčíme za všechno božské.

Zvíře budící strach je v pohádkách temnou stránkou krásného prince a tento rozpor krásy a ošklivosti je trvalou součástí života. Strach symbolizuje jak psychický proces, tak i určitý druh zkušenosti. Nepředstavuje pouze bolest, omezování a ukázněnost, ale dává nám také možnost, jíž můžeme využít zkušenost bolesti, omezení a kázně jako prostředku k dosažení širšího vědomí a naplnění svého lidského údělu. Stav celistvosti – svébytnosti předpokládá úplnost. Úloha bolesti v lidském životě souvisí s rozporem mezi vnějšími hodnotami (těmi, jež získáváme od druhých) a vnitřními hodnotami (těmi, které se nám podařilo objevit ve svém nitru). V lidském nitru se odehrává leccos, čeho si člověk není vědom, a to se netýká pouze potlačených emocí. Nevědomá stránka lidské bytosti vždy usiluje o celistvost

a integraci (návrat do božské jednoty) a chce se projevit způsobem, jakým jí to vědomí dovolí. Jestliže se však vědomí toho, co je správné a vhodné, dostane do přímého konfliktu s projevy nevědomí, vzniká trýzeň, pocit marnosti a z nich pramení destruktivita, která je označována jako zlo a personifikována v postavě ďábla. Konflikt mezi vědomím a nevědomím, tmou a světlem, zvířetem a princem není ani dobrý, ani zlý, je jen nezbytný. Člověk nemůže dosáhnout svobodné vůle jinak, než cestou sebenalézání, a na tuto cestu se nevydá do té doby, dokud se nedostane do krizové situace, z níž nemá žádnou jinou volbu. Jenže my lidé neradi přijímáme fakt, že to, co je ozářeno světlem, vrhá temný stín. Růst naší osobnosti - konflikt světla a stínu, dobra a zla - vyžaduje po nás a nepřátelský je pouze těm, kdo nerozumějí výchovné hodnotě bolesti. Nevědomí není pouhý odpadkový koš plný špíny, ale je také zdroj životadárné tvůrčí síly se všemi atributy příslušejícími bohům.

Vrátím se znovu na začátek: Komu je otázka určena, kdo ji pronesl? Přes božské katedrály a temné nitro člověka mi odpověď směřuje ke hledajícímu, který pod vedením svého učitele dochází k poznání pravdy. Jsem to já sám. To já sám jsem bůh i ďábel. To ve mně samém je světlo i temnota a jediné, co mě - „beránka“ - může vysvobodit od vyhnání je odpuštění a smíření se se sebou samým. Tím pozemská dualita dochází znovu ke spojení v celek, tím docházím k přijetí. Tazatel se svojí otázkou ptá a odpovídá jí zároveň. Není to výčitka, obhajoba ani pýcha. Je to naše zrcadlo.

použitá literatura:

Bohumil Vurm: Tajné dějiny Evropy 1, Eminent, Praha, 1998

Liz Greeneová: Saturn, nový pohled na starého ďábla, Sagittarius, Praha, 1999